

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Integrarea artelor plastice în grădiniță. Abordări educaționale moderne.

Rezumat in extenso

Coordonator științific: Prof. univ. Dr. Vasile Chiș

Doctorand: Anat Ein Gedi

Iulie 2014

CUPRINS

Rezumat

Cuvinte cheie

	INTRODUCERE	1
I.	ANALIZA LITERATURII DE SPECIALITATE	4
	Teorii referitoare la educația plastică în copilărie și integrarea artelor plastice în grădiniță	4
	Abordarea flexibilă a activității didactice în grădiniță	5
	Abordarea structurată a activității didactice în grădiniță	6
	Caracteristici ale dezvoltării în copilăria timpurie	7
	Percepții ale educatoarelor privind integrarea artelor plastice în grădiniță	8
II.	METODOLOGIA CERCETĂRII	9
	Designul cercetării	11
	Etapa I – Demersul calitativ	12
	Etapa a II-a – Demersul cantitativ	12
	Eșantionul de participanți	12
	Colectarea datelor	14
	Interviul semistructurat utilizat în cadrul cercetării	14
	Analiza datelor calitative	15
III.	REZULTATELE CERCETĂRII	15
IV.	CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	16
	Contribuția la cunoaștere	20
	BIBLIOGRAFIE	23

Rezumat

Această cercetare reprezintă un studiu comprehensiv al percepțiilor, atitudinilor și credințelor cadrelor didactice din învățământul preșcolar privind integrarea artelor plastice în grădiniță. Acest studiu s-a concentrat pe rolul artelor plastice în grădiniță și pe integrarea acestora în activitatea artistică educațională din grădiniță. Educația artistică reprezintă mai mult decât o simplă disciplină de studiu, reprezentând uneori chiar o provocare pentru educatoare. Acestea trebuie să faciliteze copiilor interacțiunea cu mediul din jurul lor, astfel încât aceștia să își poată forma personalitatea și identitatea în raport cu specificul artei israeliene și al societății din care fac parte. Prin urmare, educația artistică și integrarea artelor plastice în grădiniță constituie instrumente centrale în dezvoltarea copiilor de vârstă mică. Scopurile prezentei cercetări au fost:

- (1) Identificarea percepțiilor cadrelor didactice din învățământul preșcolar în contextul educației artistice în copilăria timpurie;
- (2) Studiarea percepțiilor cadrelor didactice din învățământul preșcolar privind rolul artelor plastice în grădiniță și a diferitelor modalități de implementare a acestora în grădiniță;
- (3) Dezvoltarea unui model de integrare a artelor plastice în grădiniță.

Cercetarea de față este una de tip mixt din punctul de vedere al metodelor utilizate și a fost realizată cu scopul de a ilustra date relevante referitoare la tema cercetării. Cercetarea a fost efectuată în două etape. Etapa calitativă a constat în realizarea de interviuri semistructurate, de profunzime, cu educatoarele, cu scopul de a studia atitudinile acestora față de abordările didactice și față de integrarea artelor plastice în grădiniță. În plus, pentru a obține cât mai multe date relevante în cadrul studiului, s-a decis introducerea jurnalelor de reflecție pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar. Categoriile derivate în urma etapei calitative au permis construirea unui chestionar cu întrebări închise, utilizat în cadrul etapei cantitative, chestionar aplicat la 50 de educatoare și prelucrat prin intermediul măsurătorilor statistice.

La nivel teoretic a fost propusă o modificare paradigmatică semnificativă, ca model pentru integrarea și implementarea artelor plastice în grădiniță. Acest model a fost construit pe parcursul cercetării și poate constitui, pe lângă informațiile existente în prezent, baza teoretică, educațională și culturală pentru ca educația artistică, importantă pentru cultură și tradiție, să fie integrată în sistemul educațional, având contribuții atât la nivelul copilului, cât și la nivel general. Prezentul studiu a ilustrat importanța acestei teme în context educațional, făcând legătura cu domeniile de dezvoltare a copilului și contribuie semnificativ la nivelul tuturor acelor domenii care încurajează implicarea optimă și eficientă a copilului în activități de învățare.

Modelul inovativ, considerat optim de către noi, contravine paradigmei actuale care susține faptul că nu există decât o singură abordare educațională care poate fi aplicată de către cadrele didactice în grădiniță. În concluzie, această cercetare ilustrează faptul că abordarea educațională este influențată de o multitudine de elemente, structurându-se de-a lungul timpului în funcție de trăsăturile de personalitate ale cadrului didactic și de particularitățile profesionale și individuale ale acestuia. Modelul presupune utilizarea tuturor acestor elemente în vederea integrării și implementării artelor plastice în grădiniță. Modelul servește drept bază pentru ghidarea și îmbogățirea programelor educaționale de educație timpurie și include sugestii privind “crearea” artelor în copilăria timpurie și linii de ghidare

pentru construirea unei abordări educaționale care să contribuie la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din grădiniță.

Cuvinte cheie: educația artistică în copilăria timpurie; educația creativă în copilăria timpurie; abordări educaționale specifice copilăriei; abordarea flexibilă a activităților didactice; integrarea artelor plastice în grădiniță; caracteristici ale dezvoltării în copilăria timpurie; modelul CHICK.

INTRODUCERE

Scopul acestei cercetări este de a introduce în cadrul agendei educaționale o nouă abordare privind integrarea artelor plastice în grădiniță, care pornește de la convingerea și realizarea faptului că educația artistică – ca și parte a educației culturale în general – trebuie să înceapă la o vârstă fragedă. Figurile proeminente care acompaniază copilul de-a lungul acestei perioade sunt cadrele didactice din grădiniță. Educatoarele selectează și oferă ceea ce este potrivit copiilor, monitorizându-le caracteristicile într-o manieră care reflectă convingerile lor profesionale și profilul artistic pe care acestea îl au.

În cadrul prezentei cercetări au fost studiate și comparate percepțiile și atitudinile cadrelor didactice din învățământul preșcolar israelian față de artele plastice, și, de asemenea, a fost studiat rolul artelor plastice în grădiniță. Studiul literaturii de specialitate s-a concentrat pe educația artistică în copilăria timpurie, pe diferitele abordări ale acesteia în cadrul sistemului educațional, forme ale exprimării și etapele dezvoltării în această perioadă, precum și pe metodele didactice utilizate în grădiniță.

Societatea israeliană este eterogenă din punct de vedere social și cultural, iar la fel sunt și cadrele didactice din învățământul preșcolar; fiecare cu experiența sa profesională și de viață diferită.

Scopurile cercetării au fost:

- Identificarea percepțiilor cadrelor didactice din învățământul preșcolar în contextul educației artistice în copilăria timpurie;
- Studierea percepțiilor personale ale cadrelor didactice privind rolul artelor plastice în grădiniță și a diferitelor modalități de a le implementa în grădiniță;
- Dezvoltarea unui model pentru integrarea artelor plastice în grădiniță;

Prezentul studiu a avut în vedere investigarea următoarelor întrebări de cercetare:

Întrebarea de cercetare 1:

Ce legătură există între abordarea educațională adoptată de către cadrele didactice din învățământul preșcolar și perspectiva acestora în privința integrării artelor plastice în cadrul activităților din grădiniță?

Întrebarea de cercetare 2:

Cum influențează abordarea educațională adoptată de către cadrele didactice din învățământul preșcolar implementarea artelor plastice în grădinițe?

Variabilele cercetării

Această cercetare a studiat relațiile dintre două abordări educaționale diferite și percepțiile cadrelor didactice din sistemul preșcolar privind integrarea artelor plastice în grădiniță.

- **Variabila independentă:** abordarea educațională bazată pe abordarea structurată și pe abordarea flexibilă a activităților educaționale;
- **Variabila dependentă:** percepțiile cadrelor didactice referitoare la integrarea artelor plastice în grădiniță.

Ipotezele cercetării

Ipoteza generală a cercetării

- Există o legătură între percepția educațională a cadrelor didactice și modul în care artele plastice sunt implementate în grădinițe.

Ipotezele de lucru ale cercetării

- Cu cât percepția educațională a cadrului didactic este mai apropiată de abordarea structurată, cu atât mai structurate vor fi sarcinile și activitățile artistico-plastice.
- Cu cât percepția educațională a cadrului didactic este mai apropiată de abordarea flexibilă a activităților, cu atât mai flexibile și mai puțin structurate vor fi sarcinile și activitățile artistico-plastice.
- Percepția educațională a cadrelor didactice din învățământul preșcolar influențează punctul de vedere și concepția acestora față de implementarea și integrarea artelor plastice în activitățile din grădiniță.

Capitolul de analiză a literaturii de specialitate include analiza unor titluri și surse relevante pentru scopul cercetării de față și pentru comparația dintre diferitele abordări ale integrării artelor plastice în educația preșcolară. Grădinița reprezintă una dintre cele mai bune creații ale sistemului educațional din Israel. Educația modernă în grădiniță se bazează pe ani buni de tradiție și experiență, de-a lungul cărora au avut loc numeroase dezbateri privind esența, funcțiile, metodele și rezultatele specifice acestui proces educațional. Cele mai multe dintre dezbaterile actuale sunt între cei care susțin predarea formală și anume abordarea structurată a activităților educaționale, care pune accentul pe conținut și programe ca și punct de plecare pentru educație (Leiner, 2006) și cei care susțin predarea informală, care plasează copilul, curiozitatea și inițiativele sale în centru, respectiv abordarea flexibilă a activităților (Levin, 1989).

În ceea ce privește curriculumul preșcolar în Israel, decizia Ministerului Educației de a pune în aplicare un curriculum nucleu în toate grădinițele pentru copii cuprinși între 2 și 6 ani reprezintă o oportunitate pentru dezvoltarea unui program pedagogic avansat care ar putea fi implementat în toate sectoarele formale și recunoscut în întreg sistemul educațional. Implementarea unei abordări uniforme și inovatoare va constitui un progres la nivel general în educația timpurie a copiilor în Israel.

Sarcina de a educa copii mici este complicată, din moment ce implică crearea unei infrastructuri pentru cunoaștere, convingeri și comportamente. Aceasta poate reprezenta baza pe care sistemul educațional va continua să dezvolte viitori cetățeni. Problema referitoare la dezvoltarea competențelor și abilităților care ar trebui dezvoltate ca și infrastructură pentru viață și pentru competențele socio-emoționale ale copiilor, aflați la început de drum în cadrul sistemului educațional la vârsta de doi-trei ani și vor deveni adulți în anul 2020, este una complicată.

Decalajul în cunoaștere

Literatura de specialitate oferă numeroase informații privind prezentarea materialelor și importanța integrării artelor plastice pentru dezvoltarea copilului de vârstă mică. Cu toate acestea, observăm lipsa informațiilor privind integrarea artelor plastice în grădiniță din punctul de vedere al relației cu diferite abordări educaționale. De aceea, cercetarea de față își propune să evidențieze, la nivelul agendei educaționale, problema

abordărilor educaționale în raport cu integrarea artelor plastice în grădiniță, bazându-se pe convingerea că educația artistică, ca și parte a educației culturale, ar trebui să înceapă la o vârstă fragedă.

I. ANALIZA LITERATURII DE SPECIALITATE

În acest capitol este prezentată analiza literaturii de specialitate pe care s-a bazat prezenta cercetare, cu accent pe următoarele teorii: educația artistică în grădiniță, educația pentru creativitate în copilăria timpurie, abordările educaționale moderne referitoare la copilăria timpurie (abordarea flexibilă și abordarea structurată).

Această cercetare dorește să aducă în prim planul agendei educaționale abordările educaționale ale integrării artelor plastice în grădiniță, datorită credinței și recunoașterii faptului că educația artistică, ca și parte a educației culturale, ar trebui să înceapă în copilăria timpurie. Principalele persoane care însoțesc copilul în grădiniță și se ocupă de acest aspect sunt cadrele didactice. Acestea selectează și atribuie bunurile culturale, iar copilul își reflectă “crezul” și profilul său artistic, fiind semnificativă și importantă monitorizarea, respectiv observarea trăsăturilor proeminente ale caracterului acestuia. Scopul acestei cercetări este acela de a analiza și compara percepțiile, atitudinile și opiniile cadrelor didactice din învățământul preșcolar din societatea israeliană în domeniul artelor plastice și de a stabili locul artelor plastice în grădiniță, cu scopul de a dezvolta un nou model de integrare a artelor plastice în grădiniță.

Analiza literaturii de specialitate din cadrul acestui studiu realizat prin metode mixte a constituit baza ideatică a premiselor și a mediului teoretic al acestuia și a condus la dezvoltarea unei teorii în jurul întrebării de cercetare.

Având în vedere faptul că cercetarea studiază atitudinile, credințele și percepțiile față de integrarea artelor plastice în grădinițele din societatea israeliană, cadrul conceptual care a ghidat această analiză include următoarele concepte: educația artistică în grădiniță, abordările educaționale ale cadrelor didactice din grădiniță, abordarea flexibilă a activităților educaționale privind integrarea artelor plastice în grădiniță și caracteristicile dezvoltării în copilăria timpurie. Aceste elemente vor fi descrise în rândurile de mai jos:

Teorii referitoare la educația plastică în copilărie și integrarea artelor plastice în grădiniță

Aceste teorii includ informația necesară pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar și permit achiziția de cunoștințe referitoare la modalități de dezvoltare a implementării artelor plastice în grădiniță. Este necesar ca educatoarea să aducă în cadrul procesului de învățare cunoștințe anterioare, elemente de artă, experiențe de viață, precum și propriile sale percepții. Acest proces presupune ca educatoarea să fie responsabilă pentru implementarea diferitelor abordări, care includ implicarea cadrului didactic și organizarea mediului educațional din grădiniță. Aceste două concepte joacă un rol considerabil în cadrul fiecărei abordări educaționale, precum și în integrarea artelor plastice în grădiniță, influențând în mod semnificativ aplicarea respectivei abordări și implementarea acesteia în grădiniță.

De-a lungul istoriei educației timpurii s-au conturat diferite abordări privind practica educațională. Unele dintre acestea se bazează pe teorii ale dezvoltării (Freud, Gesell, Erikson, Piaget), iar altele pe teoriile învățării (Skinner și Watson) și pe teorii pedagogice (Fröbel, Montessori, Dewey).

Majoritatea abordărilor care au introdus o teorie a educației s-au raportat la teoriile dezvoltării, în mod special la cea a lui Piaget. Astfel s-a putut observa că în educația timpurie, teoriile dezvoltării și cele ale educației sunt complementare (Spodek și Saracho, 1994).

Cercetătorii au accentuat importanța implicării personale a copilului în procesul de învățare ca bază a educației pentru creativitate, a contribuției stimulilor din mediul fizic (Runco, 1990), precum și nevoia de a aloca perioade de timp adecvate, care să permită copilului să se angajeze în gândirea creativă și să observe rezultatele acesteia într-un mod cât mai creativ (Edwards & Springate, 1995; Malaguzzi, 1993; QCA, 2000). O altă abordare referitoare la activitatea organizată în mod flexibil și integrarea artelor este abordarea Reggio Emilia. Aceasta nu este definită în termeni de cerințe pentru un cadru didactic sau pentru un sistem, ci mai degrabă este construită ca un răspuns la creativitatea copilului și la procesul de învățare care conduce la identificarea de semnificații de către copil. Proiectarea didactică este un proces interactiv, construit pe

baza proceselor de învățare care au loc în clasă și pe baza proceselor de reflecție și repetiție ale educatorilor și copiilor.

Integrarea artelor, a activităților meșteșugărești, muzicale și de teatru alături de cerințele pedagogice oficiale, formale, permite crearea unei dezvoltări curriculare și îmbogățirea cu proiecte în vederea dezvoltării, precum și producerea gândirii flexibile și creative. Cadrele didactice au statutul de mediatori în cadrul procesului educațional (Malaguzzi, 1993).

Abordarea flexibilă a activității didactice în grădiniță

Teoria abordării flexibile a activităților didactice a fost pentru prima dată formulată de mai bine de 10 ani de către Gideon Levin, în lumina acumulării experienței sale la Centru pentru activități ale copiilor înființat la Colegiul academic al educației în 1975, având ca și context situația politică, socială și culturală din Israel. Levin (1989) susținea că flexibilitatea activității copiilor reprezintă o practică educațională în grădiniță, care privește inițiativa și creația copilului ca pe un context educațional care permite flexibilizarea, acest element fiind tocmai centrul activității educaționale din grădiniță. Această teorie se bazează pe o ideologie progresivă.

Abordarea flexibilă a activității didactice încurajează copilul să devină independent și să își aleagă activitățile în raport cu interesele sale individuale. Toate acestea au loc în contextul în care copilului i se oferă o paletă largă de activități, iar noi ca și educatori suntem bineînțeleși flexibili, deschiși și creativi.

Levin (1989) susține că unicitatea abordării flexibile a activităților în grădiniță poate fi înțeleasă prin prisma beneficiilor sale. Posibilitatea de a alege și responsabilitatea sunt tipice pentru abordarea flexibilă a activității didactice. Alegerea de către copil a activității asigură interesul său pentru acea activitate și poate constitui o pârghie pentru a-l forma pentru acțiune, pentru a fi angajat într-o activitate și pentru selecția individuală a activităților. Angajamentul interior se transformă într-unul exterior. Activitățile preferate ale copiilor pot fi studiate foarte bine dacă există în grădiniță domenii de activitate preferate (centre de interes). De exemplu, pot să existe două centre de activitate: centrul pentru activități ce țin de gospodărie și centrul de construcții. Considerăm că aceste două

centre ar trebui să fie amplasate în centrul spațiului disponibil și ar trebui să fie mari, bine dotate, astfel încât să fie utilizate de cât mai mulți copii.

Abordarea flexibilă a activităților educaționale cultivă preferințele copilului, deoarece datorită interesului acestuia pentru activitate, acesta învață să amâne recompensa în favoarea rezultatelor și produselor obținute în finalul acelei acțiuni. Atmosfera din grădiniță se modifică datorită abordării flexibile a activităților educaționale. Se creează o atmosferă de muncă intensă necesară realizării unor sarcini și o senzație de anticipare în locul unei atmosfere de așteptare sterilă de "Ce ar trebui să facem acum?". Astfel atelierul devine un centru de activitate important în grădiniță, un loc în care se desfășoară simultan diferite activități.

Abordarea flexibilă a activității face parte din viziunea constructivistă asupra lumii (Cohen, 1993), punând accent pe cel care învață. Acesta este cel care creează structura informațiilor sale personale, în propriul său sistem cognitiv; structură care este deschisă, dinamică și care diferă de la o persoană la cealaltă. Procesul de învățare nu este unul pasiv, ci unul activ, în care se creează diferite concepte mentale. O astfel de abordare plasează responsabilitatea învățării asupra celui care învață. Cadrul didactic nu predă, ci oferă mediul în care învățarea poate să aibă loc.

Abordarea structurată a activității didactice în grădiniță

Abordarea structurată a activității didactice se bazează pe ideologia transferului cultural, pe prezentarea cunoștințelor, a abilităților și a altor elemente ca și acestea și pe transferul acestora de la o generație la următoarea. Această teorie plasează cadrul didactic sau curriculumul în centru și utilizează metode de predare behavioriste care pun în evidență un curriculum fix, stabil și predarea structurată, formală a temelor ca principale mijloace de învățare (Dayan, 2006).

Conceptul de program structurat derivă de obicei din scopul educațional inerent de a transforma cunoștințele, fapt caracterizat de către Zoran (1998) în raport cu următorul criteriu: un program definit, de obicei obligatoriu, care ghidează cadrul didactic în selectarea conținuturilor și temelor. Programul stabilește obiective care sunt formulate de către adult pentru copil.

Conceptele sunt transmise prin instruire directă. Principala responsabilitate pentru apariția proceselor de învățare revine cadrului didactic. Curriculumul structurat se bazează pe ipoteza conform căreia învățarea este un transfer de cunoștințe și, prin urmare, aceasta constă în principal în absorbție și memorare de cunoștințe furnizate educabilului de către sistemul de învățământ. Elevul este pasiv și va absorbi toate cunoștințele pe care le primește din partea sistemului de învățământ structurat, fapt ce se concretizează într-un proces linear de dobândire de cunoștințe. Acest model, al abordării structurate, pune accent pe absorbție și memorizarea de cunoștințe obiective, cadrul didactic fiind responsabil pentru transmiterea cunoștințelor sale către cel educabil.

Caracteristici ale dezvoltării în copilăria timpurie

Principalele teorii în acest domeniu sunt: stadiile dezvoltării ale lui Jean Piaget; teoria contextuală a lui Lev Vygotsky; structura de suprafață și cea profundă a achiziției limbajului descrisă de Noam Chomsky; teoriile psihanalitice ale dezvoltării personalității ale lui Freud, Melanie Klein, Margaret Mahler și Donald Winnicott; teoria atașamentului a lui John Bowlby; teoria celor opt stadii ale dezvoltării personalității a lui Erik Erikson și teoria inteligențelor multiple a lui Gardner. În cadrul cercetării de față, unele dintre aceste teorii sunt relaționate cu preșcolarii și cu dezvoltarea acestora (Gardner, 1998; Barton, Horowitz, & Abeles, 2000; Seruf, Cooper, Dehart, 1998).

Studiile care au urmărit dezvoltarea copiilor au arătat că arta răspunde nevoilor biologice, psihologice și sociale ale acestora și contribuie astfel la starea lor de bine.

Dezvoltarea artistică este influențată atât de ereditate, cât și de mediu. Învățarea activă și continuă formează un educabil activ, a cărui învățare este contextuală și care dispune de interes intrinsec, caută sensul în experiența sa artistică și personală și încearcă să construiască reprezentări adecvate și concepte interne. În cazul acestui tip de individ, arta contribuie în mod semnificativ la stimularea dezvoltării gândirii creative, a fluenței, acurateței, originalității, a percepției concentrate și la încurajarea dorinței de a explora ambiguitatea și a abilității de a identifica diferite puncte de vedere. Dezvoltarea tuturor acestor abilități încă din copilăria timpurie are numeroase implicații pentru procesele de dezvoltare și învățare ulterioare (Pearl & Klein, în Yablon, 2008).

Percepții ale educatoarelor privind integrarea artelor plastice în grădiniță

Societatea contemporană trebuie să decidă dacă modalitatea în care își pregătește viitori cetățeni pentru viitor este una potrivită pentru aceștia. Atunci când ne referim la filosofia educațională potrivită grădinițelor din zilele noastre, putem observa că educatorii încearcă să identifice cum și potrivit căror modele educaționale și metode de predare este posibilă integrarea artelor vizuale în grădinițe și care sunt materialele care conduc la atingerea scopurilor educaționale pe care aceștia trebuie să le atingă.

Paradigma postmodernă în educație accentuează procesul de învățare mai mult decât produsele acestuia. Învățarea este un proces prin care se construiesc reprezentări ale semnificației și se atribuie sens experienței personale prin integrarea artelor plastice.

În prezent, copiii dețin diferite competențe, fiind expuși încă de timpuriu la numeroase informații, mijloace de comunicare și predare interesante (calculator, jocuri pe calculator, televizor), care le permit extinderea cunoștințelor și dezvoltarea stilurilor lor de învățare.

De asemenea, integrarea artelor plastice în grădiniță implică faptul că sursa cunoașterii este copilul care își utilizează simțurile și își exprimă sentimentele și dorințele în mod creativ și emoțional. Prin intermediul activităților experiențiale, copilul explorează mediul său imediat, precum și lumea interioară.

Figura 1 descrie conceptele cercetării, arătând modul în care toate temele abordate sunt interconectate și creează astfel designul cercetării.

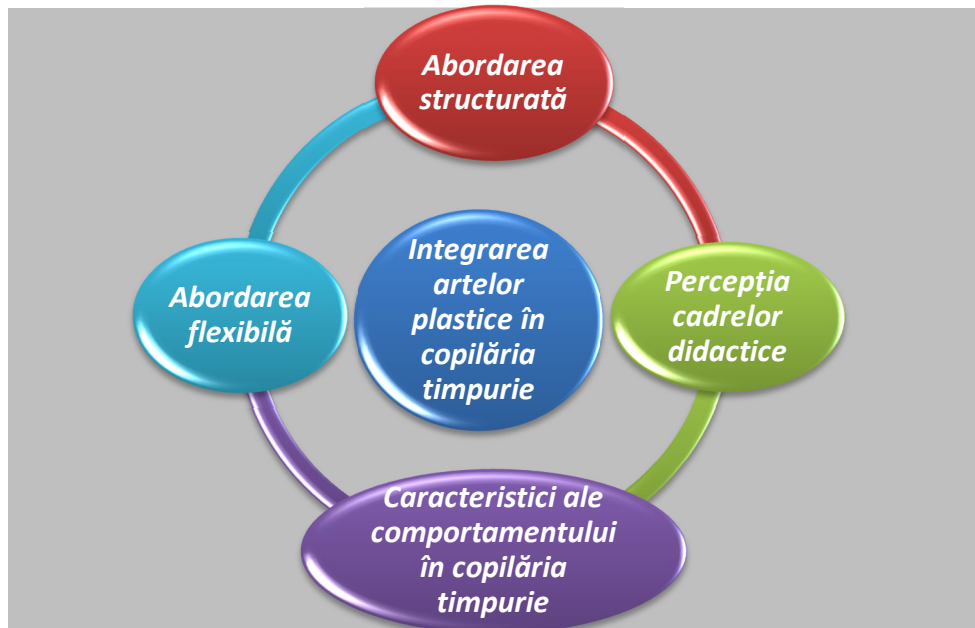

Figura 1: Principalele concepte ale cercetării

Integrarea artelor plastice în grădiniță a fost așezată în centrul modelului, deoarece reprezintă punctul central al acestei cercetări. În jurul acestei teme principale există subteme care descriu și elementele secundare ale acesteia.

Prezentul studiu se concentrează pe integrarea artelor plastice în grădiniță și pe analiza legăturii dintre percepțiile și atitudinile cadrelor didactice și implementarea artelor plastice în grădiniță. În grădiniță sunt utilizate diferite abordări educaționale moderne, precum abordarea flexibilă a activităților didactice și abordarea structurată a acestora. Aceste două abordări sunt în mod inerent diferite, dar în ambele situații este posibilă aplicarea acestora în grădiniță prin integrarea artelor plastice.

În plus, față de diferitele abordări educaționale, fiecare educatoare are o percepție educațională proprie, în care crede cu tărie, referitoare la planificarea anuală a activității, la scopurile educaționale urmărite și la curriculumul nucleu transmis de Ministerul Educației. Fiecare percepție este diferită și unică pentru acel cadru didactic, însă elementul comun al percepțiilor cadrelor didactice este atenția acordată caracteristicilor dezvoltării copiilor preșcolari. Acest element trebuie situat în contextual în contextul în care se accentuează importanța organizării unui mediu educațional optim, a implicării, a medierii, a reflecției și a libertății de a alege în procesul de învățare și în cel de acțiune.

Această analiză a literaturii de specialitate a constituit fundamentul ideatic pe baza căruia a fost aleasă paradigma de cercetare prin metode mixte, cu scopul de a colecta date și a atinge obiectivele cercetării prezente.

Următorul capitol prezintă considerațiile care au ghidat alegerea metodologiei cercetării.

II. METODOLOGIA CERCETĂRII

Acest studiu a utilizat abordarea constatativă, care explorează cunoștințele, atitudinea, poziția și arta persoanelor care s-au exprimat prin intermediul unui discurs (Elbaz, 1981). Asemănătoare cu multe alte studii calitative, cercetarea actuală a utilizat abordarea narativ-biografică pentru a explora punctul de vedere al educatoarelor care au participat la acest studiu. Carter (1993) a subliniat că vocea cadrului didactic, modul în care acesta spune o poveste, precum și frazeologia sa, conțin toate elementele și cunoștințele practice care îi ghidează munca. Acest tip de cercetare utilizează o varietate de instrumente: instrumente calitative, cum ar fi interviurile și jurnalele de reflecție și instrumente cantitative, cum ar fi chestionarele. Cercetarea exploratorie, constatativă, este întotdeauna mai mult decât o simplă descriere, dezvăluind generalul prin personal și abstractul prin concret (Peacock, 1986). Prezentul studiu oferă o perspectivă detaliată, aprofundată și bogată despre oameni, procese, evenimente și concepte în domeniul educației.

Designul cercetării

Cercetarea de față a fost realizată în două etape:

Etapele cercetării	Instrumentele de cercetare	Scop	Eșantion de participant
Etapa I: Demersul calitativ	Interviuri semistructurate	Colectarea de date privind conceptele educaționale și abordările în domeniul artelor plastice în învățământul preșcolar	10 cadre didactice
	Jurnale de reflecție		10 cadre didactice

Etapa a II - a: Demersul cantitativ	Chestionar închis	Identificarea și realizarea de comparații între diferitele abordări utilizate pentru implementarea artelor plastice la nivelul educației preșcolare	50 cadre didactice
--	----------------------	---	--------------------------------

Etapa I – Demersul calitativ

Această etapă a constat în realizarea unor interviuri semistructurate, de profunzime, cu educatoarele, cu scopul de a studia punctul de vedere al acestora privind conceptele educaționale și integrarea artelor plastice în grădiniță. În plus, s-a decis utilizarea jurnalelor de reflecție cu scopul de a extrage cât mai multe date cu putință privind metodologia pe care acestea o utilizează.

Etapa a II-a – Demersul cantitativ

Categoriile rezultate în urma analizei datelor colectate în etapa calitativă au reprezentat baza construirii unui chestionar cu întrebări închise, care a fost ulterior distribuit la un eșantion de cadre didactice din învățământul preșcolar (aproximativ 50 de educatoare) cu scopul de a analiza statistic rezultatele obținute.

Prezentul studiu combină metodele de cercetare calitative și cantitative. Acest tip de design al cercetării a contribuit la neutralizarea dezavantajelor unei cercetări simple, în care se utilizează un singur tip de abordare, fiind luate în considerare punctele forte ale fiecărui tip de metode.

Realizarea unei cercetări mixte permite relaționarea aspectelor practice și a teoriei care susține ipotezele cercetării, precum și studierea acestei relaționări prin intermediul cercetării cantitative. În plus, această abordare permite introducerea în cercetare a instrumentelor calitative precum interviurile (în special cele de profunzime) și jurnalele reflexive.

Am utilizat cercetarea mixtă cu scopul de a întări validitatea internă și externă a datelor. Combinația dintre cele două abordări de cercetare implică realizarea distincției între exhaustivitatea datelor și măsura, gradul acestora. Punctul de vedere predominant în cercetarea calitativă contemporană este că acest tip poate fi foarte bine utilizat pentru a

studia aspecte precum raționamentul, cunoștințele, atitudinile și convingerile cadrelor didactice (Munby, 1990). Potrivit lui Tzabar Ben-Yehoshua (1990), abordarea calitativă are scopul de a înțelege activitatea și gândirea umană ca și parte a înțelegerii globale a întregului proces de cercetare. Cercetarea calitativă se bazează pe paradigma constructivistă, care implică faptul că nu există o realitate absolută, în special când ne raportăm la științele care studiază comportamentul uman. Realitatea este o reflecție a percepțiilor și opiniilor indivizilor, care creează împreună și simultan realități cu multiple fațete. Punctul inițial al cercetării este holistic și dependent de context (Sever, 2005). Înțelegerea contextului în care au fost formulate întrebările de cercetare este esențială pentru înțelegerea realității studiate. Cercetătorul trebuie să aibă în vedere unicitatea fiecărui participant la cercetare și importanța contextului în înțelegerea evenimentelor studiate (Shkedi, 2003).

Eșantionul de participanți

Tabelul 2: Profilul populației studiate – interviuri

		Vârsta copiilor	Locația grădiniței	Diplomă de studii (certificat de predare)	Instituția educațională absolvită	Experiența în predare în ani	Vârsta educatoarei
Etapa A: Cercetarea calitativă	1	3-5	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Nahalal pentru formarea profesorilor	25	49
	2	3-5	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Oranim pentru formarea profesorilor	20	43
	3	3-5	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Gordon pentru formarea profesorilor	8	41
	4	3-5	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Ohallo pentru formarea profesorilor	17	41
	5	4-6	grădiniță în mediul urban	+	Universitatea din Haifa	15	45
	6	4-6	Grădiniță situată într-un kibbutz (comunitate rurală specifică)	+	Colegiul Oranim pentru formarea profesorilor	30	55

			Israelului)				
7	4-6	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Oranim pentru formarea profesorilor	21	45	
8	3-5	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Nahalal pentru formarea profesorilor	25	48	
9	4-6	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Oranim pentru formarea profesorilor	28	55	
10	4-6	grădiniță în mediul urban	+	Colegiul Oranim pentru formarea profesorilor	19	45	

Colectarea datelor

Pentru colectarea datelor au fost utilizate trei instrumente de cercetare:

- Interviuurile semistructurate
- Jurnalerele de reflecție
- Chestionarele cu întrebări închise

Datele au fost colectate în două etape. În prima etapă cercetătorul a participat la activitățile zilnice în cadrul contextului studiat, iar în acest fel a avut acces la o varietate de informații. A doua etapă s-a axat pe teme specifice cercetării care s-au conturat pe baza datelor colectate în prima etapă a studiului. Toate instrumentele cercetării au fost pretestate în cadrul unui studiu pilot, care a permis clarificarea sau modificarea anumitor elemente.

Instrumentul principal al cercetării: interviul semistructurat

În timpul interviurilor, persoanele intervievate au menționat evenimente din cadrul activității lor în grădinițe, au expus experiențele lor anterioare și modul în care au evoluat de-a lungul timpului. Acestea au prezentat formările profesionale la care au luat parte, fapt care le-a determinat să își modifice atitudinile, să devină specialiști mai buni și să aplice artele în predarea acestora. Întrebările interviului au fost derivate de la

întrebările și scopurile cercetării (Dayan, 2000). Pentru a rămâne concentrați asupra obiectivelor cercetării și pentru a cuprinde toate întrebările de cercetare, a fost realizată în avans o listă de teme, care au fost avute în vedere pe tot parcursul interviurilor (Fetterman, 1989 și Day 1993). Este important să menționăm și faptul că în timpul interviurilor au fost adăugate câteva întrebări noi, care făceau referire la elemente importante ale prezentului studiu.

Instrumentul secundar al cercetării: jurnalul de reflecție

Un jurnal este un document intim și spontan, care descrie evenimentele care au loc în viața unei persoane și răspunsurile reflexive, personale, cu privire la acestea. Un jurnal descrie de multe ori o instituție de învățământ în mod clar, inclusiv diferitele sale nivele, implicarea actorilor educaționali și modelele de lucru utilizate de către aceștia. Prin intermediul jurnalului pot fi clarificate diferite probleme, pot fi culese informații noi privind diferite aspecte, precum familiarizarea cu procesele educaționale, strategiile de predare, cunoștințele specifice disciplinei predate în instituție și însușirea unor obișnuințe profesionale. Pe baza jurnalului poate fi descoperit caracterul unui cadru didactic, percepțiile sale referitoare la rolul său, atitudinile sale față de activitățile copiilor, experiența sa de predare și modul în care face față cerințelor sociale și personale ale copiilor.

Cercetările arată că prin utilizarea jurnalului caracteristicile gândirii unui cadru didactic sunt stimulate și promovate și astfel se dezvoltă încrederea în sine și stima de sine a autorului respectivului jurnal (Doney, 1995; Flix și Lawson 1994). În plus, jurnalul îmbunătățește abilitățile și competențele de comunicare interpersonală (Collins și Baird 1991, Patrick, 1994) și dezvoltă atât creativitatea elevilor, cât și pe cea a cadrelor didactice (Anderman, 1993).

Analiza datelor calitative

Datele calitative colectate pe baza interviurilor și a jurnalelor de reflecție au fost analizate prin utilizarea metodei analizei de conținut. Datele colectate prin intermediul chestionarului cu întrebări închise au fost analizate cu ajutorul prelucrărilor statistice.

II. Etapa a II-a: Cercetarea cantitativă

Cercetarea de față a fost realizată prin studierea opiniilor unui eșantion reprezentativ de cadre didactice din învățământul preșcolar cu privire la integrarea artelor plastice în grădinițe. De asemenea, a fost studiat impactul artelor plastice asupra metodelor de aplicare a acestora în grădinițe. În plus, datorită faptului că prezenta cercetare este una de tip mixt, am utilizat un chestionar cu întrebări închise cu scopul de a studia corelația dintre atitudinile educaționale ale educatoarelor și modalitățile prin care acestea integrează artele plastice în grădiniță. Presupunem faptul că cercetarea cantitativă, științifică se realizează prin recunoașterea, înțelegerea și cartografierea realității. Una dintre ipotezele științifice de bază este că realitatea nu este haotică și se caracterizează prin anomalii – existând o anumită regularitate. Scopul științei este de a descoperi și descrie, prin intermediul cercetării sistematice și obiective, regulile care guvernează realitatea. Punctul major de interes îl reprezintă explicația legilor realității – legilor general valabile (Nahmias, 1982).

Astfel, un chestionar cu întrebări închise a fost distribuit la 50 de cadre didactice din învățământul preșcolar care implementează activități de arte plastice în practica educațională.

III. REZULTATELE CERCETĂRII

I. Rezultatele cercetării calitative

Tabelul 3: Abordarea flexibilă a activităților didactice

Categorie	Afirmație
Dezvoltarea capacităților de decizie	<i>"În cadrul abordării flexibile a activităților copilul poate să aleagă locul în care dorește să creeze și ceea ce dorește să facă în timpul acordat."</i>
Învățarea pe baza propriei experiențe	<i>"Abordarea flexibilă a activităților sporește independența copilului în cadrul propriilor sale experiențe. Există o largă varietate de materiale."</i>
Dezvoltare multidisciplinară	<i>"Abordarea flexibilă a activităților dezvoltă toate domeniile: cognitiv, emoțional, social și psihomotric."</i>
Conștientizarea dezavantajelor abordării	<i>"Dezavantajul abordării flexibile a activităților este acela că nu există nici o îndrumare."</i>

Rolul cadrului didactic în cadrul abordării: mediator	<i>"În cadrul abordării flexibile a activităților educatoarea mediază, asistă, încurajează și este implicată."</i>
Facilitarea exprimării și accentuarea preferințelor educatoarei	<i>"Fiecare educatoare selectează abordarea educațională pe care o preferă."</i>

Tabelul 4: Abordarea structurată a activităților didactice

Categorie	Afirmație
Organizare și stabilitate - ordine fixă.	<i>"În cadrul abordării structurate totul este ordonat și predictibil."</i>
Dezvoltarea încrederii	<i>"Orarul structurat inspiră consistență și siguranță copiilor."</i>
Afinitate puternică față de curriculum	<i>"În cadrul abordării structurate curriculumul are un rol central."</i>
Rolul cadrului didactic	<i>"În cadrul abordării structurate rolul cadrului didactic este de a furniza informații." "Conținutul și temele de studiu sunt alese de către educatoare."</i>
Conștientizare și evaluare	<i>"În cadrul abordării structurate totul este ordonat, aranjat și stereotip."</i>
Nu există posibilitatea de a alege și nici inițiativă	<i>"Materialul este furnizat în raport cu deciziile cadrului didactic." "Copiii sunt activi în cadrul ariilor organizate în raport cu o ordine fixă." "Copiii nu pot alege și nici să aibă inițiativă."</i>
Permite monitorizarea și evaluarea îndeaproape	<i>"Se poate estima cât de mult a învățat și a achiziționat un copil." "Nu pot fi pierduți din vedere acei copii care necesită mediere." "Utilizând această abordare am control asupra evenimentelor din grădiniță."</i>

Rezultate obținute în urma cercetării cantitative

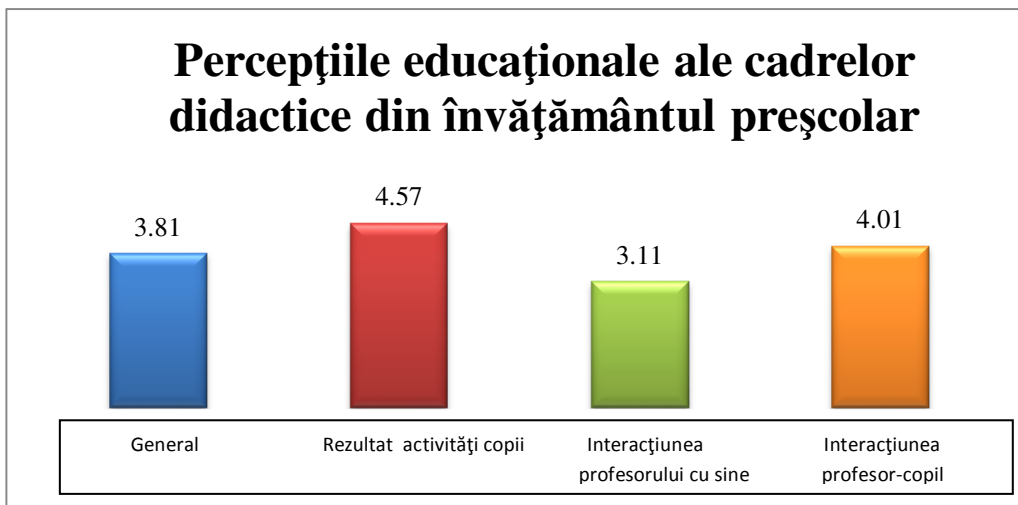

Figura 1: Percepțiile educaționale ale cadrelor didactice din învățământul preșcolar

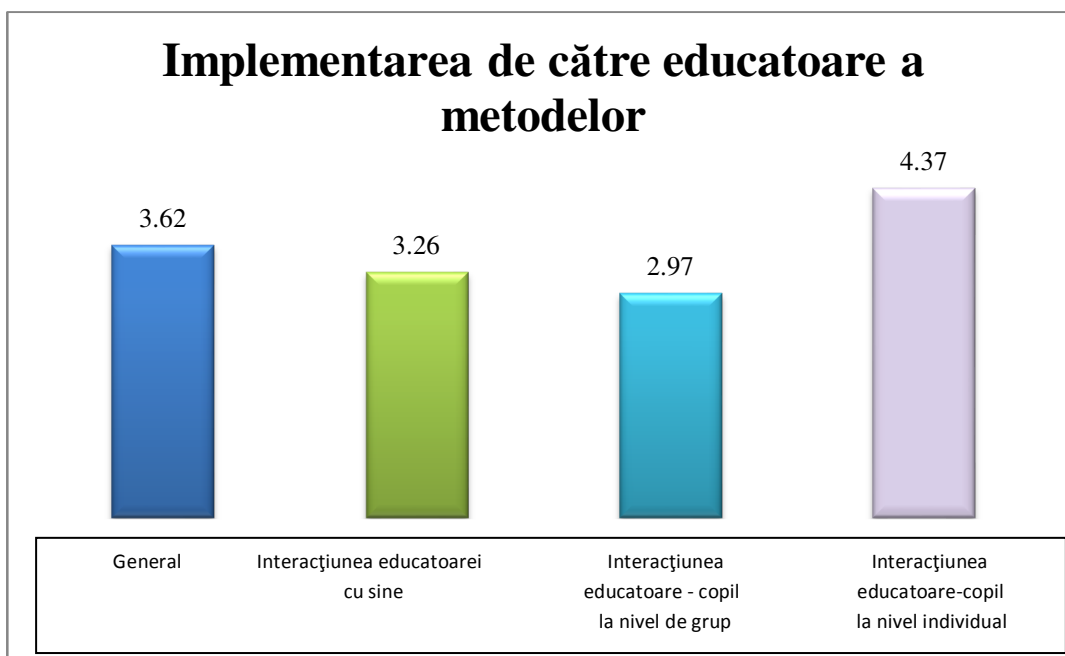

Figura 2: Metodele implementate de către cadrele didactice din învățământul preșcolar

Aceste două grafice arată faptul că, în general, scorurile “percepției educaționale” sunt mai ridicate decât valorile “metodelor implementate”, ceea ce ne arată că percepțiile cadrelor didactice din învățământul preșcolar se bazează mai mult pe percepția “flexibilă”, în timp ce implementarea acestei abordări este utilizată mai puțin frecvent.

Acest lucru se observă mai cu seamă atunci când analizăm corelația dintre sectorul educațional și percepții.

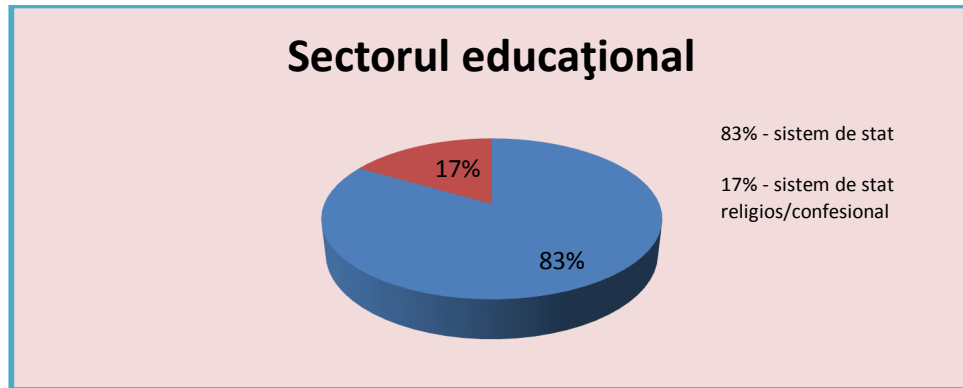

Figura 3: Sistemul educațional de stat și sistemul educațional de stat confesional/religios

În general, nu au fost identificate diferențe între cele două grupuri de variabile care au fost testate, iar concluzia generală este că educatoarele care își desfășoară activitatea în sistemul educațional de stat au înregistrat valori mai însemnate, mai proeminente care indică o percepție mai "flexibilă". O singură diferență semnificativă a fost identificată la variabila "comportament 1", ceea ce arată că educatoarele din sistemul de stat au înregistrat un scor mai ridicat decât cele din sistemul de stat religios/confesional.

ANOVA simplă: Diferențe în raport cu vârstele copiilor

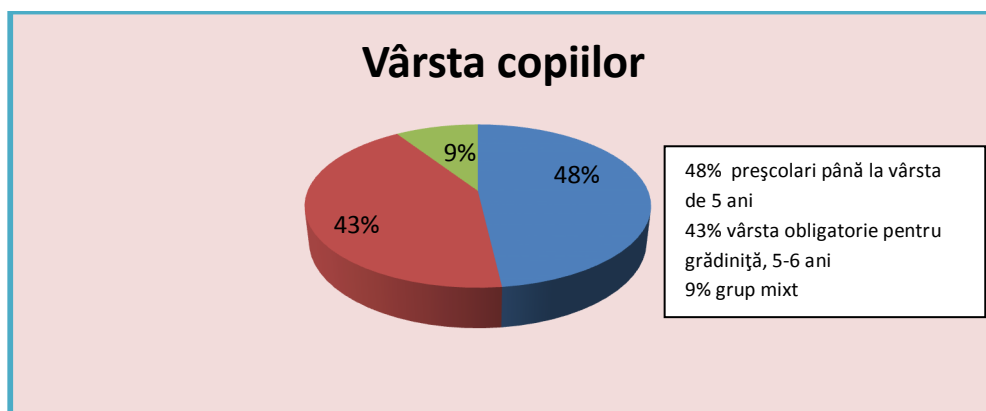

Figura 4: Diferențele în raport cu vârstele copiilor

Rezultatele arată faptul că variabila referitoare la vârsta copiilor nu este o variabilă discriminantă exprimată în percepții sau comportamente ale educatoarelor.

Confirmarea ipotezei generale a cercetării

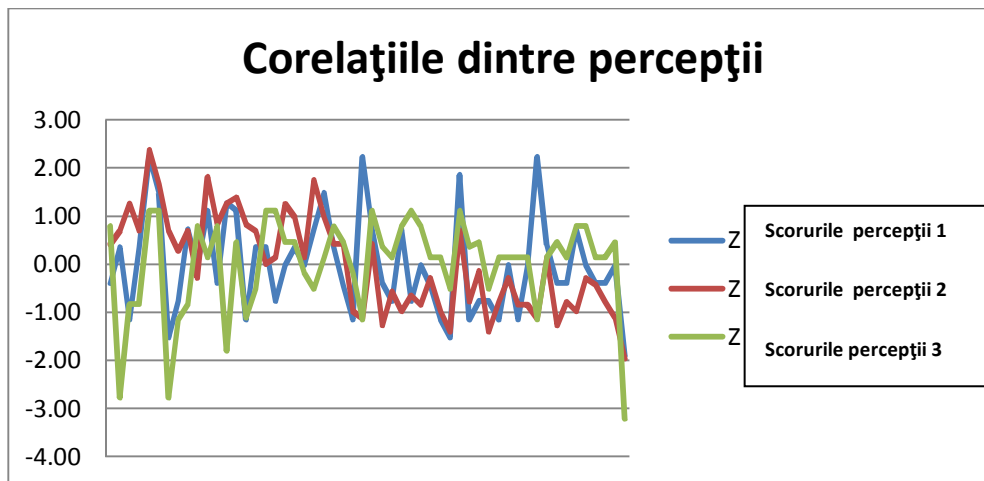

Figura 5: Abordarea educațională adoptată de către cadrele didactice și implementarea acesteia

Există o legătură între abordarea educațională adoptată de către cadrul didactic din grădiniță și implementarea acesteia, mai precis modul de integrare al artelor plastice în grădiniță. Prin urmare, ipoteza generală a cercetării a fost confirmată.

IV. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Putem concluziona faptul că integrarea artelor plastice în grădiniță poate fi privită ca o multitudine de abordări și metode. Astfel, integrarea artelor plastice implică diferite abordări (derivate atât de la abordarea educațională, cât și de la metodele de implementare). În ciuda acestei varietăți, există o tendință comună în privința integrării artelor plastice, mai precis aceea de a pune copilul în centrul activității educaționale și de a-i acorda acestuia libertatea de a alege.

În plus, integrarea artelor plastice este percepută ca fiind semnificativă pentru contribuția acestora la dezvoltarea legăturilor sociale, cognitive, emoționale și creative și a abilităților în rândul preșcolărilor. În cadrul prezentei cercetări a fost identificată o nouă abordare pentru integrarea artelor plastice, și anume abordarea integrativă. Astfel,

avantajele fiecărei abordări, cea structurată și cea flexibilă, sunt combinate pentru a crea o nouă abordare pedagogică – abordarea combinată – Mix & Match (Mixare și potrivire).

La nivel conceptual, evidența colecționată pentru acest studiu a condus la elaborarea modelului CHICK.

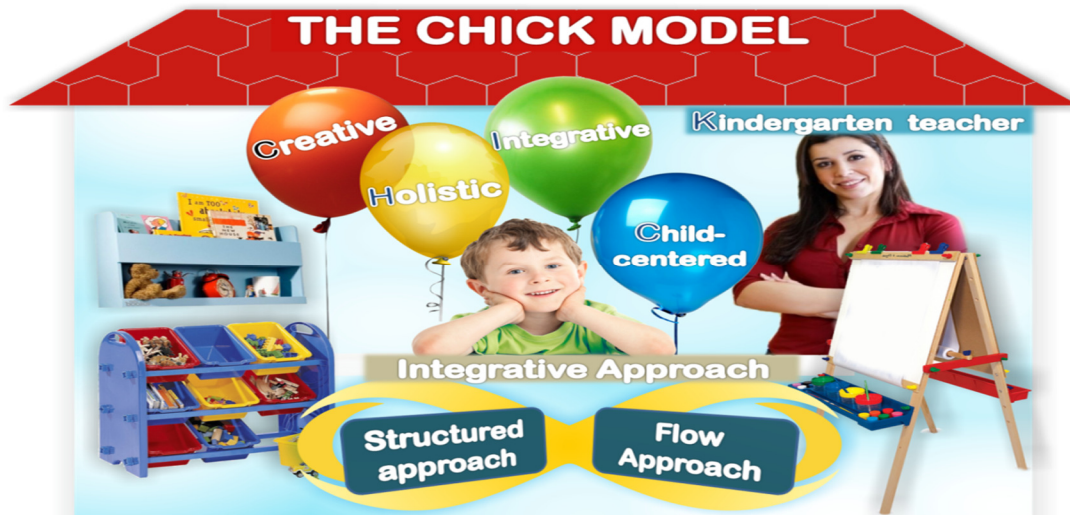

Figura 5: Modelul CHICK (creativ, holistic, integrator, centrat pe copil și adresat cadrului didactic din grădiniță): un nou reper pentru integrarea artelor plastice în grădiniță.

Modelul creat demonstrează faptul că integrarea artelor plastice în grădiniță se poate realiza printr-un proces creativ, holistic, integrator și centrat pe copil, care interacționează cu abordarea educațională adoptată de către cadrul didactic.

Procesul este creativ, deoarece oferă libertatea de a crea în raport cu interesele personale utilizând o varietate de materiale. Includerea artelor plastice este construită pentru a dezvolta abilitatea copilului de a utiliza diferite materiale și de a le cunoaște proprietățile. Artele plastice stimulează, de asemenea, abilitatea de exprimare a propriilor preocupări prin diferite activități și de a da o formă tangibilă imaginației, impresiilor, experiențelor și dorințelor. Pe de altă parte, cadrul didactic trebuie să organizeze un mediu educațional optim, creativ și să faciliteze expunerea copiilor la programe creative și la instruire creativă, cu scopul de a dezvolta percepția artistică a acestora, de a stimula performanța și de a încuraja copiii în realizarea diferitelor produse artistice.

Procesul este de asemenea holistic, fiindcă pune copilul în legătură cu domeniile de dezvoltare. Putem observa concentrarea pe tema principală a acestei cercetări, **preocuparea pentru nevoile copilului**. Copilul se află în centru și este parte a unui

întreg, primind sprijin în învățare din multiple părți (cadru didactic, mediu, material, societate) cu scopul de a construi el însuși un întreg și de a-și atinge scopurile.

Procesul este integrator, deoarece prezintă un mijloc de atingere a obiectivelor de natură academică, socio-emoțională și cognitivă. Modelul permite integrarea acestor laturi prin implementarea și integrarea artelor plastice în grădiniță într-o manieră optimă, eficientă, maximizând astfel rezultatele de natură educațională și culturală.

Procesul este centrat pe copil, care interacționează cu abordarea educațională adoptată de către educatoare pentru a implementa artele plastice în grădiniță. Tema centrală a cercetării, care a fost identificată pe baza datelor colectate, a fost orientarea către nevoile copilului. Am observat faptul că, în prezent, copilul este punctul central, iar cadrul didactic interacționează direct sau indirect cu acesta, stimulându-l fie cu ajutorul stimulilor din mediu, fie prin intermediul conversațiilor și încurajărilor adresate. În cadrul modelului CHICK rolul cadrului didactic este de a organiza un mediu educațional interesant și stenic, care să stimuleze meditația, reflecția și să asigure la nevoie sprijin și suport.

Educația artistică este mai mult decât o simplă disciplină de studiu. Aceasta reprezintă o provocare pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar. Prin facilitarea contactului direct cu arta din Israel și cu societatea israeliană educatoarele stimulează legătura preșcolarilor cu mediul și formarea personalității și identității acestora. În concluzie, educația artistică realizată prin integrarea artelor plastice în grădiniță constituie un instrument esențial pentru dezvoltarea copiilor mici. În urma analizei datelor obținute în cadrul prezentei cercetări am formulat următoarele **recomandări**:

- Se recomandă elaborarea unui curriculum nou, actualizat, care să includă repertoriul artiștilor din Israel, precum și a celor universali, ale căror lucrări sunt potrivite pentru contextul învățământului preșcolar, în general, și stimulează dezvoltarea copiilor, în mod particular. Acest curriculum ar trebui să includă obiective și sugestii de modalități pentru implementarea pe termen lung, precum și detalii pentru temele activităților didactice artistice desfășurate cu preșcolarii. Învățământul preșcolar poate constitui o bază solidă pentru educația artistică. Educația artistică în grădiniță ar trebui să se desfășoare în mod continuu și să fie

- bine fundamentată pentru a dezvolta cunoștințele și competențele artistice încă din perioada copilăriei timpurii.
- Trebuie construite mecanisme de support ale curriculumului pentru educație artistică, astfel încât cadrele didactice să fie încurajate în aplicarea acesteia, începând cu informarea, prin cooperarea cu inspectoratul școlar și cu organismele care desfășoară cursuri de formare inițială și continuă a cadrelor didactice și finalizând cu evaluarea. Pentru aceasta sunt necesare următoarele condiții:
 - (1) Cadrele didactice trebuie să fie pregătite, formate adecvat;
 - (2) Cadrele didactice trebuie să aibă acces la un reportoar artistic autentic și fiabil;
 - (3) Trebuie elaborate metode și mijloace didactice pentru educatori;
 - (4) Programele trebuie să fie practice și aplicabile.

Contribuția la cunoaștere

Contribuția la nivel teoretic a prezentei cercetări, în domeniul integrării artelor plastice în grădiniță, constă în introducerea modelului CHICK.

La nivel teoretic, a fost sugerată o schimbare semnificativă de paradigmă ca un model pentru integrarea și implementarea artelor plastice în grădiniță. Acest model poate deveni o infrastructură teoretică, care îmbină aspectele educaționale și culturale ca și o completare la cunoștințele existente. În plus, artele plastice constituie un element semnificativ pentru cultură și tradiții, fiind necesară predarea și integrarea acestora în sistemul educațional, achizițiile elevilor în urma studierii acestui domeniu putându-se cristaliza sub forma unei competențe de bază care contribuie la dezvoltarea copilului în toate domeniile.

Această cercetare contribuie, de asemenea, la îmbogățirea cunoștințelor existente în domeniul metodelor educaționale utilizate pentru aplicarea și integrarea artelor plastice în grădiniță prin introducerea abordării Mix & Match (mixare și potrivire). Studiul nostru a ilustrat faptul că există diferite abordări educaționale în grădinițe, precum și faptul că fiecare educatoare își formulează propria abordare bazându-se pe propria sa personalitate și pe propriul său background. Abordările existente în prezent în grădinițe și pe care le-am identificat în prezenta lucrare sunt abordarea structurată și cea flexibilă a activităților didactice.

De asemenea, ca și aspect practic, a fost descoperită o nouă abordare pedagogică – abordarea Mix & Match (mixare și potrivire). Aceasta constă în combinarea celor două abordări și valorificarea avantajelor fiecăreia dintre acestea în vederea creării unei abordări optime, integratoare, holiste pentru implementarea și integrarea artelor plastice în grădiniță.

BIBLIOGRAFIE

Bredenkamp, S. & Copple, C. (Eds.) (1997). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs, serving children from birth through Age 8. Guidelines for DAP*. Washington, DC: National Association for the Education of Young Children.

Bredenkamp, S. (1993). Reflections on Reggio Emilia. *Young Children*, 49 (1): 1317

Burton, J., Horowitz, R., & Abeles, H. (1999). Learning through the Arts: Curriculum implications. In Fisk, A. (Ed.). *Champions of Change: The Impact of Art on Learning* (pp. '35-46). Arts Education Partnership: Washington, DC Source: May 8, 2005. - <http://artsedge.kennedy-center.org/champions/>

Burton, J., Horowitz, R. & Abeles, H. (1999). *Learning Through Art: the Transfer Issue*. Research paper presented at the American Education Conference, Montreal, April. (P. 37).

Carter, K. (1993). The place of story in the study of teaching and teacher education. *Educational Researcher*, 22/1, 5-12.

Cohen, A. (1993). *Free Education*. Tel Aviv: Reshafim. (In Hebrew).

Caroline, E. (2010). Understanding Art - Making From an Art Therapy Perspective. *International Art in Early Childhood Research Journal*, Volume 2, Number 1.

Day, I. (1993). *Qualitative Data Analysis*. London: Routledge & Kegan Paul.

Dayan, J. (2000). The methodology of qualitative research: a special case. In A. Y. Shi. Bar - Shalom (Eds.). *Qualitative Research for Education Research*. Jerusalem: College-Jewish Institute of Religion, 91-73. (In Hebrew).

Dalley, T. (1984). *Art as Therapy: An Introduction to the Use of Art as a Therapeutic Technique*. London: Tavistock / Routledge.

Darom, D. (1989). *Climate of Growth*. Tel Aviv: Sifriyat Po'alim (In Hebrew)

Dayan, Y. (1997). Quality work with young children. *Hed Hagan*, B, 166-162. (In Hebrew)

Dayan, J. (2000). The methodology of qualitative research: a special case. In A.Y. Shay., I. Bar-Shalom (Eds.). *Qualitative Research for Education Research*. Jerusalem: Jewish Institute of Religion, 91-73.

Dayan, Y. (2001). Gideon talks with Levin. *Hed Hagan*, A. Pp. 11-4.(In Hebrew)

Dayan, Y. (2001). *Another Educator*. Dr. Yael Dayan talks to Gideon Levin. Tel - Aviv: Temanun (In Hebrew).

- Dayan, Y. (2002). Questioning as a component of the reciprocal relationship between teacher and student. In Klein, P. Givon (Ed.), Darom, D. (2003). *Climate of Growth*. Pp. 46-39. Tel Aviv: Poalim Library (In Hebrew).
- Dayan, Y. (2006). *Educational Theory as a Basis for Selection in Action*. Hed Hagan, (In Hebrew)
- Dayan, Y. (2006). Developing Educators' Sensitivity towards children in Kindergarten. A Model of Developing Guidance. Hebrew university: Schwartz Program (In Hebrew)
- Dayan, Y. (2009). The trap in choosing a development theory as grounds for early childhood education. *Hed Hagan A*, 14 – 19 (In Hebrew)
- De la Roche, E. (1996). Snowflakes: Developing meaningful art experiences for young children. *Young Children*, 51(2), 82-83.
- Denzin, K. & Lincoln, Y. S. (Eds) (2005), *The Sage Handbook of Qualitative Research* Thousand Oaks, CA: Sage.
- DePaola, T. (1989). *The art lesson*. New York: G.P. Putnam's Sons.
- Edwards, C. P., and K. Springate. (1993). Inviting Children into Project Work. *Dimensions of Early Childhood* 22(1, Fall): 9-12, 40.
- Elbaz, F. (1981): The Teacher's Practical Knowledge, Report of Case Study, *Curriculum Inquiry*, 11(1), 43-71. (In Hebrew).
- Gardner. H. (1998). *Multiple intelligences, Theory into Practice*. Jerusalem: Branco-Weiss Institute - fostering thinking.
- Gardner, H. (2000). *The Disciplined Mind*. New York: Penguin Books
- Israel. Ministry of Education Pedagogical Administration (1995). **Artistic education for kindergarten - kindergarten teacher** guide state and state religious schools. Jerusalem: (In Hebrew)
- Klein, P.S, and Yablon, B. (Eds.). (2008). *Research to Practice in Early Childhood Education*. Ministry of Education, Israel Academy of Sciences, the Rothschild Foundation. Pp. 29-89.
- Levin, G. (1989). *Another Kindergarten*. Tel Aviv, Sifriyat HaPoalim (In Hebrew).
- Maehr, M.L. & Anderman, E.M. (1993). Reinventing schools for early adolescents: Emphasizing task goals. *Elementary School Journal*, 93, 593-610
- Munby, H. (1990). Metaphorical expressions of teachers' practical curriculum knowledge. *Journal of Curriculum and Supervision*, 6(1), 18-30.
- Orbach, N., Galkin, L. (1997). Wind material, Part C. Pp. 464, 476. Kiryat Bialik: Ach Publications". (In Hebrew).

Sabar Ben-Yoshua, N. (1990). **Qualitative Research on Teaching and Learning**. Tel - Aviv: Massada. (In Hebrew).

Shkedi, A. (2003) *Words of Meaning; Qualitative Research – Theory and Practice*. Tel – Aviv; Ramot Publications.

Shkedi, A. (2011) *The meaning behind the words: Methodologies of qualitative research: Theory and Practice*. Ramot – Tel Aviv University. (in Hebrew).

Solberg, S. (1995). *Psychology of the Adolescent Child: Introduction to Developmental Psychology*. Jerusalem: Manges Publishing. (In Hebrew)

Spodek, B. and Saracho, O.N (1994). *Right from the Start. Teaching Children Ages Three to Eight*. Boston: Allyn and Bacon

Seruf, A. Cooper, R. Dehart, G. (1998). *Child Development, The nature and Course*, Op-
Solberg, S.. (1995) *Psychology of the Adolescent Child: Introduction to Developmental Psychology*. Jerusalem: Manges Publishing En University Press.

Runco, M. (1993). *Creativity as an educational objective for disadvantaged students*. Storrs, CT: National Research Center for on the Gifted and Talented.